

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA

HT2006

Statsvetenskap Fortsättningskurs

Handledare: Johnny Rodin

En ombudsman – intersektionell praktik?

En diskursanalys av statens anti-diskrimineringsarbete

Jenny Cullemo & Fanny Adebrink

Abstract

En ombudsman – intersektionell praktik?

Författare: Fanny Adebrink och Jenny Cullemo

Denna uppsats syftar till att undersöka strömningarna i diskursen kring hur den svenska staten bör organisera sitt anti-diskrimineringsarbete. Teoretiska utgångspunkter och använda teorier är makt, diskriminering, grupp, diskursteori, intersektionalitet och författarnas eget begrepp för att benämna motståndarna till intersektionalitet; särsektionalitet. Metoden bygger på den anglosaxiska diskursteorin genom en identifikation av tre teman byggda på teorierna.

Uppsatsen tar avstamp i SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning*

Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén och låter sju huvudaktörer komma till tals.

Genom dessa aktörer identifieras två huvuddiskurser; en delvis intersektionell diskurs som är för en sammanslagning och en särsektionell diskurs som är mot en sammanslagning.

Uppsatsen slutsats är att förståelsen för intersektionalitet bland berörda aktörer är väldigt låg och att en sammanslagning av ombudsmännen i dagsläget därmed inte skulle uppfylla det intersektionella syftet flera aktörer verkar förespråka.

Nyckelord: Intersektionalitet, särsektionalitet, diskriminering, diskrimineringsombudsman, grupp, makt, SOU

Innehåll

1. INLEDNING – GRUPP, OSYNLIGGÖRANDE ELLER MÖJLIGT KAMPMEDEL?..	4
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	6
3. TEORI.....	7
3.1. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
3.2. DISKURSTEORI – DEN SOCIALA KONFLIKTEN	8
3.3. INTERSEKTIONALITET – MAKTAXLARNAS DYNAMISKA INTERAGENS	9
3.4. SÄRSEKTIONALITET – ATT SÄTTA GRUPPENS EXISTENS FÖRE INTERAGENS	10
3.5. TEORIELEMENTENS SAMMANSÄTTNING	11
4. MATERIAL OCH METOD – ATT IDENTIFIERA DISKURSEN	12
4.1. ATT IDENTIFIERA FÖRFATTARNA	12
4.2. KÄLLMATERIAL OCH URVAL	12
4.3. KÄLLKRITIK	13
4.4. METOD OCH ANALYSVERKTYG.....	15
5. ANALYS – EN INTERSEKTIONELL PRAKTIK?	17
5.1. ANTAGONISMENS UPPKOMST	17
5.2. ANTAGONISMENS FRAMVÄXT.....	17
5.3. ANTAGONISMENS KULM	18
5.4. DEN STORA STRIDEN.....	19
5.4.1. Serverad intersektionalitet.....	19
5.4.2. Särsektionell kritik.....	21
5.4.3. En ansats till intersektionalitet	22
5.4.4. Skydd – mot vad?.....	23
5.4.5. ”Det är trams!”	23
5.4.6. Ombudsmannen som symbol.....	25
5.4.7. Överförbar expertkunskap	26
5.4.8. Tala är silver, tuga är makt	26
5.4.9. Sammanfattning	27
6. SLUTDISKUSSION.....	29
7. SLUTORD	32
8. REFERENSER.....	33
9. BILAGA 1	36
10. BILAGA 2.....	44
11. BILAGA 3.....	47
12. BILAGA 4.....	49

1. Inledning – Grupp, osynliggörande eller möjligt kampmedel?

Rösträttsrörelsen under tidigt 1900-talet var historiskt unik på så sätt att de som krävde rösträtt, kvinnorna, gick samman som grupp och därigenom vann kraft att förändra sin situation. Redan under anti-slaverirörelsen insåg undertryckta individer gruppens kraft och utvecklingen har sedan dess accelererat med kvinnorörelsen, medborgarrättsrörelsen, gayrörelsen med flera. Grupper har visat sig vara ett starkt medel för att förändra maktförhållanden i samhället men det finns en uppenbar konflikt och problematik. Gruppen bygger på en gemensam identitet som oundvikligen exkluderar någon den är tänkt att inkludera.

Gruppkonstruktionen har ignorerat det faktum att det finns maktförhållanden även inom gruppen samt att grupp kan skapa påtvingade identiteter för individer. Många teoretiker har försökt presentera lösningar på dilemmat att grupp fyller en funktion samtidigt som den skapar utanförskap. Intersektionalitet lanserades som ett vetenskapligt svar på problematiken med maktdimensioner inom och mellan grupper. Begreppet har dock väckt stor debatt då intersektionalitet av många upplevs lösa upp grupp till individnivå och därmed pulverisera grunden för kamprörelser såsom feminismen, black movement och regnbågsrörelsen. Under senare delen av 1990-talet har debatten om nyttan av intersektionalitet inom vetenskapen börjat leta sig ut i verkligheten. Både gruppens styrka och inneboende problematik har börjat uppmärksammas, bland annat genom kvotering och mångfaldsprojekt.

Sedan 1980-talet har svenska staten tagit på sig ansvaret för de av samhället undertryckta diskriminerade grupperna genom bildandet av Jämställdhetsombudsmannen¹, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering², Handikappombudsmannen³ och slutligen Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning⁴. I början av 2006 lades efter flera års debatt en statlig offentlig utredning⁵ fram som syftar till att fastslå riktningen för

¹ JämO – har idag till uppgift att utreda, beivra och bilda opinion kring diskriminering utifrån kön

² DO – har idag till uppgift att utreda, beivra och bilda opinion kring diskriminering utifrån etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning

³ HO – har idag till uppgift att utreda, beivra och bilda opinion kring diskriminering utifrån handikapp

⁴ HomO – har idag till uppgift att utreda, beivra och bilda opinion kring diskriminering utifrån sexuell läggning

⁵ SOU – Utförs på beslut från regeringen. Utredningen utförs av en särskild utredare eller kommitté, representativt sammansatt med företrädare från de olika politiska partierna. Den särskilde utredaren eller kommittén avslutar vanligtvis arbetet genom att lägga fram ett betänkande till regeringen, en SOU.

statens framtida arbete mot diskriminering. Förslaget är att dessa fyra ombudsmän skall slås ihop till en enda ombudsmannamyndighet. Utredningen gjordes på uppdrag av den socialdemokratiska regeringen, men även den nya borgliga regeringen har uttryckt stöd för en sammanslagning. Hopslagningen kommer i så fall att sätta punkt för en debatt som rasat sedan bildandet av HomO 1999.⁶

⁶ SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén, Del 1*, "Till statsrådet Jens Orback"; Regeringens proposition 2006/07:1, *Budgetpropositionen för 2007*, www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nyd=37&rm=2006/07&bet=1&typ=prop

2. Syfte och frågeställning

Med SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning*

Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén som utgångspunkt och med vetskapen om att det troligen finns en politisk majoritet för att rösta igenom en sammanslagning av de fyra berörda ombudsmännen vill vi undersöka hur relevanta aktörer argumenterar för eller emot en sådan. Med intersektionalitet som ett aktuellt teoretiskt begrepp både i samhället i stort samt i SOU:n vill vi undersöka vilka strömningar som finns i debatten om det statliga arbetet mot diskriminering. Vi vill undersöka hur aktörerna anser att arbetet mot diskriminering ska organiseras och varför. Diskrimineringskommitténs argument för en sammanslagning är bland annat att intersektionalitet genom omsättning i praktiken skulle kunna gynna diskrimineringsarbetet. Vi vill undersöka ifall en sammanslagning idag skulle kunna bli fruktbar utifrån aktörernas förståelse av intersektionalitet.

Våra frågeställningar är:

- Hur förstås begreppet intersektionalitet av aktörerna som deltar i debatten kring en eventuell sammanslagning av JämO, HomO, DO och HO?
- Hur argumenterar dessa aktörer kring organiseringen av det framtida statliga arbetet mot diskriminering?

3. Teori

I det här avsnittet kommer vi att presentera våra teoretiska utgångspunkter och teorier. Makt, diskriminerings- och gruppförståelse är de teoretiska utgångspunkter som genomsyrar uppsatsen. Diskursteori, intersektionalitet och särsektionalitet är de teorier vi aktivt kommer att använda oss av uppsatsen igenom.

3.1. Teoretiska utgångspunkter

Makt är ett centralt begrepp i vår uppsats och för vår förståelse av materialet vi analyserar. Vi kommer att använda oss av anglosaxisk diskursteori i vår analys där förståelsen av makt är den att makt är det som bestämmer den rådande sociala ordningen så att den blir beboelig för oss människor samtidigt som den skär av andra alternativa ordningar. Vi anser att makt finns i alla mellanmänniska relationer eftersom ingen individ kan frigöra sig från de samhälleliga maktmekanismerna.⁷

Diskriminering är en form av maktutövning. Vi anser att diskriminering är detsamma som förtryck. Marilyn Frye definierar förtryck som "...// en struktur av krafter och hinder vilka får till följd att en viss kategori eller grupp av människor stängs ute och degraderas socialt"⁸. Diskriminering är därmed enligt oss en maktutövning som syftar till att hålla en viss kategori eller grupp av människor ute och särskilja dem från normen. Särskiljandet från normen sker delvis språkligt; det handlar om vem som benämns och vem som får benämnas, vilka som ingår i "Vi" och vilka som ingår i "De Andra". Makt besitts genom språket och då handlar det lika mycket om vad som inte sägs som vad som sägs. I den här uppsatsen och i ombudsmännens arbete används begreppet diskriminering som att ge vissa individer sämre förutsättningar än det övriga samhället, det vill säga olika behandling i lika fall.⁹

I den här uppsatsen kommer vi flera gånger att tala om grupper, till exempel grupper av diskriminerade. Grupp är dock, som vi tidigare nämnt, ett inte helt oproblematiskt begrepp. Risken är att tankesättet blir essentialistiskt och tvingar in människor i identiteter de inte känner igen eller osynliggör människor som inte passar in i någon grupp. Inom

⁷ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, 2000, *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, s. 44f

⁸ Young, Iris Marion, 2000, *Att kasta tjejkast*, Borgå: Princeton University Press, s. 53

⁹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 42

diskursteori anses konstruktionen av grupp ske dels genom ett lingvistiskt särskiljande, dels genom påverkan på det fysiska rummet, till exempel olika toaletter för kvinnor och män. Gruppbildningen innebär att man bortser från skillnader inom gruppen genom att alternativa tolkningar utesluts. Vi ser på grupp som en serialitet, en tanke vi hämtat från Iris Marion Young, amerikansk professor i statsvetenskap. Serialitet erbjuder individer en möjlighet att samlas kring en problematik utan att därmed skapa beständiga gruppidentiteter; alltså kan handikappade gå ihop som en grupp eller serie i frågor om diskriminering utifrån deras handikapp utan att tillskrivas några andra gemensamma egenskaper.¹⁰

3.2. Diskursteori – Den sociala konflikten

Vi har valt diskurs som teori för att den ger ett bra redskap för att analysera makt. Det finns tre större inriktningar inom diskursteorin; den kontinentala/franska, den anglosaxiska och den kritiska diskursanalysen. Vi kommer att använda oss av den anglosaxiska diskursteorin, som främst företräds av Ernesto Laclau och Chantal Mouffes, eftersom den koncentrerar sig på konflikt inom diskursen snarare än konsensus, vilket passar bättre för vårt källmaterial. Laclau och Mouffes kallar sig själv för postmarxister och deras teori syftar till en förståelse av det sociala som diskursiv konstruktion. Inom diskurserna pågår en ständig social strid om olika definitioner både av samhälle och identitet. Diskursen strävar efter att etablera en entydighet, en tillslutning, kring dessa definitioner; detta är dock inte möjligt då innerbörden alltid förändras och de sociala definitionerna aldrig är totala eller färdiga.¹¹

En *diskurs* enligt Laclau och Mouffes är både det språkliga och det icke-språkliga, "[...] inte en kombination av tal och skrift, utan snarare att tal och skrift i sig blott är interna komponenter av diskursiva helheter."¹² Diskurs kan ses som en slags struktur, en tillfällig tillslutning för att fixera vissa begrepp. Eftersom tillslutningen är tillfällig kan det alltid föras en social kamp om vilka diskurser som ska härska och vilken betydelse enskilda begrepp ska attribueras. Det är detta diskursanalysen syftar till att synliggöra. Det går att urskilja tre olika faser i diskursskapandet, antagonism, hegemonisk intervention och objektiv diskurs. Den sociala konflikten kallas *antagonism* och uppkommer när stridande diskurser stöter ihop kring ett gemensamt begrepp. Antagonismen kvarstår tills en

¹⁰ Winther Jørgensen & Phillips, s. 42 & 51f; Young, s. 237

¹¹ Winther Jørgensen & Phillips, s. 31, 37 & 41; Bergström & Boréus, s. 308 & 312

¹² Bergström & Boréus, s. 315

hegemonisk intervention sker, det vill säga alternativa verklighetsuppfattningar undertrycks och den världsuppfattning som återstår framstår som naturlig. I och med den hegemoniska interventionen fixeras begreppets betydelse och skapar därmed en *objektiv diskurs*, objektiviteten döljer alternativa möjligheter och får diskursen att framstå som naturlig och oföränderlig.¹³

3.3. Intersektionalitet – Maktaxlarnas dynamiska interagens

Intersektionalitet är ett teoretiskt relativt nytt begrepp men intersektionellt tänkande har en historia som sträcker sig bak till 1800-talet, då kvinnorörelsen allierade sig med anti-slaverirörelsen för intersektionalitet mellan kön och ras. Dess teoretiska hemvist är bland feministisk teori, postkolonial teori, queerteori och Black Feminism. I början av 1990-talet lanserade amerikanska juristen Kimberlé Crenshaw begreppet intersektionalitet för att kunna sammanföra maktaxlarna genus och ras.¹⁴

Intersektionalitet som akademiskt begrepp introducerades i början av 2000-talet för svenskarna av Nina Lykke, dansk genusprofessor verksam i Sverige. Enligt Svenska Akademiens Ordlista betyder intersektion att en linje korsar eller avskär en annan. Intersektionalitet bygger på tanken att olika maktaxlar samverkar, korsar och avskär varandra, utan att det är möjligt att analysera dem en och en eftersom de ömsesidigt konstituerar varandra. Lykke skriver att intersektionalitetsbegreppet bygger på "[...] en förståelse för att maktasymmetriernas olika dimensioner (och deras effekter) är oupplösligt förbundna med varandra genom en dynamisk interaktion"¹⁵. De kategorier som vanligtvis räknas in i intersektionalitetsbegreppet är kön, ras och klass men det råder en ständigt pågående debatt om vilka maktaxlar som är relevanta. Begreppets kritiker menar att det är analytiskt ohanterligt då det öppnar för en oändlig rad av maktaxlar som i slutändan urvattnar analysen. Lykkes svar på denna kritik är att man alltid måste basera den intersektionella analysen på val av vissa maktaxlar framför andra.¹⁶

¹³ Winther Jørgensen & Phillips, s. 31, 35f, 37, 40, 44 & 55f

¹⁴ Lykke, Nina, 1:2003, "Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusvetenskapen", ur: *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1:2003, Göteborgs Universitet, s. 50f; Lykke, Nina, nr 2-3:2005, "Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter", ur: *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, Göteborgs Universitet, s. 8f; Borgström, Eva, nr. 3-4:2004, "Intersektionalitet – ett nytt genusvetenskapligt begrepp", ur: *Genus*, Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, s. 20; Crenshaw, Kimberlé, 2003, "Mapping the margins: intersectionality, identities, politics, and violence against women of color" ur *Identities, race, class, gender and nationality*, Malden: Blackwell Pub.

¹⁵ Lykke, nr 1:2003, s. 48

¹⁶ Lykke, 1:2003, s. 48 & 50f; Borgström, s. 20f

Enligt svenska forskarna Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari är intersektionalitet en bra utgångspunkt för att visa på att maktaxlarna är socialt konstruerade och varierar över tid och rum; det vill säga att du känner dig inte som vit förrän du befinner dig i en kontext där vithet är annorlunda. Med social konstruktion menas att underordning, identiteter och egenskaper inte är medfödda eller naturliga utan är skapade av samhället. Till exempel är de egenskaper som tillskrivs kvinnor – vårdande, omhändertagande, känsllosamma – inte något medfött utan något av samhället tillskrivet. Även den sociala position kvinnor attribueras gentemot män är konstruerad. Begreppet utgår väldigt tydligt från ett maktperspektiv då makthierarkin bestämmer axlarnas inbördes relation i olika kontexter och därmed vilka vi människor är och hur vi förhåller oss till varandra.¹⁷

3.4. Särsektionalitet – Att sätta gruppens existens före interagens

Det finns även forskare som har ett perspektiv byggt enbart på en maktaxel. Det här perspektivet har varit rådande inom genus- och kvinnoforskning och därmed har det inte funnits ett behov av att positionera sig och inte heller någon motståndare att positionera sig mot. Det är inte så att dessa forskare idag positionerar sig mot intersektionalitetstanken; snarare positionerar sig intersektionalitetsteorin mot denna hittills allrådande forskningstradition. Vissa forskare uttrycker oro för att intersektionalitetstanken löser upp möjligheten att prata om grupper och generalisera för att kunna identifiera maktordningar. Det finns inget samlat namn för det här perspektivet som är väldigt brokigt sinsemellan, men vi kommer att referera till dem som särsektionalister för att tydliggöra att deras position står i kontrast till intersektionalisternas samt för att förenkla uppsatsskrivandet. Särsektionalitet är alltså inte ett vedertaget begrepp hämtat från någon teori eller forskare utan vår egen benämning.¹⁸

Som ett exempel på den här traditionen finns historikern Yvonne Hirdman som myntade begreppet genuskontraktet som syftar endast till över- och underordningen mellan män och kvinnor och inte tar hänsyn till några andra kategorier. Att Hirdman inte utgår från flera maktaxlar i sina teorier utan koncentrerar sig på könsmaktsordningen behöver inte ses som okunskap eller ignorans, utan snarare som ett medvetet val.¹⁹

¹⁷ de los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana, 2002, *Maktens (o)lika förklädnader*, Bjärnum: Bokförlaget Atlas, s. 25

¹⁸ Lykke, 1:2003, s. 47ff

¹⁹ Hirdman, Yvonne, 2001, *Genus – om det stabila föränderliga former*, Sverige: Liber AB, s. 77ff

En ytterligare motsats till intersektionalitet står de forskare och teoretiker för som enligt Lykke inte har den fulla förståelsen för hur maktaxlarna samverkar, utan arbetar på ett sätt som "...// går ut på att den ena formen av sociokulturell exklusion läggs till den andra enligt en additiv princip."²⁰ Det som saknas är en förståelse för att maktaxlarna "...// är ouplösligt förbundna med varandra genom en dynamisk interaktion."²¹ och inte kan läggas till och dras ifrån eller staplas på varandra utan förståelse för den genomskärning intersektionalitet hänvisar till. Detta kan kallas "...// en additiv förståelse av multipla identiteter och maktasymmetrier"²² då forskare och andra gärna talar om exempelvis multipel diskriminering när någon utsätts för kränkningar utifrån att de är både till exempel kvinnor och svarta; detta dock utan "...// att fokusera deras interagens"²³ och då går den förståelse för makt som intersektionalitet vill ge förlorad.

3.5. Teorielementens sammansättning

Sammanfattningsvis vill vi påpeka att dessa utgångspunkter och teorier är tätt sammanlänkade. Makt är essentiellt för förståelsen av teorierna och materialet då samhället bygger på maktförhållanden. Makt återkommer även i utgångspunkten diskriminering som är viktig för förståelsen av ombudsmännens arbete. Intersektionalitet och särsektionalitet är förutom teorier även diskurser och vi har som syfte att undersöka hur och om dessa syns i diskussion kring statens anti-diskrimineringsarbete. Förståelsen av grupp är nödvändig för att förstå problematiken men även vinsten med ett intersektionellt perspektiv och därmed vad en hopslagen ombudsmannamyndighet skulle kunna få för konsekvenser i praktiken.

²⁰ Lykke, 1:2003, s. 48

²¹ Lykke, 1:2003, s. 48

²² Lykke, 1:2003, s. 52

²³ Lykke, 1:2003, s. 52

4. Material och metod – Att identifiera diskursen

4.1. Att identifiera författarna

Vi kommer från en genusvetenskaplig utbildning med ett utpräglat intersektionellt perspektiv, vilket annars inte är självklart för alla genusvetare. Detta innebär att vi bär med oss en teoretisk förståelse av begreppet utan att för den sakens skull skriva under på allt intersektionalitet står för. Vi har en konstruktivistisk syn på identitet och en strukturell syn på makt. Den här uppsatsen syftar till att ge vår tolkning av den här frågan men det finns självklart andra möjliga tolkningar och synsätt. Vi vill även påpeka den eventuella problematiken i att skriva en uppsats som utgår från kategorier då risken är att dessa snarare befästs än ifrågasätts. Vi vill också tydliggöra att vi är vita medelklassfeminister oförmögna att lämna den sociala kontext vi befinner oss i; vi vill inte utge oss för att kunna ge en neutral tolkning. Winther Jørgensen och Phillips uttrycker det, ”...// sanningen är själv alltid en diskursiv konstruktion”²⁴.

4.2. Källmaterial och urval

Vårt material består till stor del av Statliga Offentliga Utredningar som har till uppgift att utreda en specifik fråga eller ett specifikt problem. I dessa har utvalda aktörer fått ge sin åsikt om utredningen i särskilda yttranden, och de flesta har sedan även skrivit remissvar när den färdiga SOU:n lagts fram. De utredningar vi använder oss av är SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter*²⁵, SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*²⁶, SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*²⁷, SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning – Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén*²⁸. Vi har valt dessa fyra Statliga Offentliga Utredningar dels för att de refererar till varandra, detta har vi tolkat som att dessa är viktiga i debatten om en eventuell hopslagning, dels för att 1999 var året då HomO, den yngsta av ombudsmannamyndigheterna, bildades samt att det var

²⁴ Winther Jørgensen & Phillips, s. 56

²⁵ SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter*, Stockholm: Novum Grafiska AB

²⁶ SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*, Stockholm: Elanders Gotab AB

²⁷ SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*, Stockholm: Elanders Gotab AB

²⁸ SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén*, Stockholm: Edita Sverige AB

då den första utredningen som föreslog en sammanslagning lades fram. Den sista, SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén*, är uppsatsens huvudmaterial och det är från den vi hämtat de särskilda yttranden och remisser som lägger grunden för vår huvudanalys.

Ur denna sista SOU har vi plockat särskilda yttranden av JämO, HomO, HO och DO samt de tre fackförbund som fått möjlighet att yttra sig, nämligen Sveriges Akademikers Centralorganisation²⁹, Tjänstemännens Centralorganisation³⁰ och Landsorganisationen i Sverige³¹. Vi har valt att se facken som viktiga aktörer i diskursen därför att de kommer att beröras av hur myndigheten och lagstiftningen är organiserad samt att de företräder dem som riskerar att diskrimineras. Av dessa sju aktörer har vi även intervjuat företrädare för HomO, HO och DO. De sista två aktörerna vi har identifierat som viktiga är Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande³² och det politiska partiet Feministiskt Initiativ³³. RFSL har skrivit ett remissyttrande som vi valt att inkludera i analysen eftersom det är en stark intresseorganisation i diskrimineringsfrågor och ofta hörs i debatten. F! har skrivit olika artiklar och krönikor och överhuvudtaget engagerat sig i debatten kring en eventuell sammanslagning. Vi fann det intressant att ha med ett politiskt parti som delvis står för ett intersektionellt perspektiv samtidigt som de prioriterar könsdiskrimineringen över andra grunder.

4.3. Källkritik

På grund av dess status som statligt dokument anser vi att de Statliga Offentliga Utredningarna har stor tillförlitlighet, samt att de experter och organisationer som har yttrat sig i SOU:n har tyngd och relevans. De särskilda yttranden och remissvar som har skrivits av olika aktörer är väl genomarbetade samt bör vara väl förankrade i de organisationer de företräder. Det finns dock alltid en viss problematik förknippad med användningen av SOU om avsikten är att visa att vissa föreställningar leder till lag, då det färdiga lagförslaget är baserat på propositionstexter och inte en SOU. En SOU är några tankekedjor bort från lagen. Vi försvarar vårt val av SOU som material med hänvisning till att vårt syfte med uppsatsen är

²⁹ SACO – består av 25 stycken förbund, bl.a. Lärarnas riksförbund, Svenska Psykologiförbundet och Svenska Läkarförbundet

³⁰ TCO – består av 17 stycken förbund, bl.a. Journalistförbundet, Lärarförbundet och Polisförbundet

³¹ LO – består av 15 stycken förbund, bl.a. Svenska Elektrikerförbundet, Kommunalarbetarförbundet och Hotell och Restaurang Facket

³² RFSL – verkar för homosexuella, bisexuella och transpersoner för att dessa ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som alla andra

³³ F! – ett politiskt parti som sätter de feministiska frågorna högst upp på agendan.

att titta på olika strömningar inom diskursen intersektionalitet och hur den iscensätts och att SOU:n är en del i den diskurs vi har för avsikt att undersöka.³⁴

Vi vill även göra er uppmärksamma på andra möjliga problem. Vi har källmaterial som är baserat på intervjuer och som är transkriberade (se Bilaga 1, 2 och 3). Det finns alltid en liten risk att transkriberingen inte blir helt korrekt och därför påverkar innebörden i intervjun. Denna problematik har vi försökt minimera genom att lyssna på bandupptagningen av intervjun ett flertal gånger. De personer som vi har intervjuat företräder en myndighet, men det finns alltid en risk att åsikterna de framför är deras egna eller är färgade av deras egna åsikter och inte till fullo representerar myndighetens ställningstagande i vissa frågor. Av de tre intervjuerna har två skett ansikte mot ansikte och en över telefon. Att inte se den person man intervjuar i ögonen och sakna möjlighet att avläsa känslor, kroppsspråk och liknande innebär självklart att uppfattningen blir annorlunda än om vi hade mött den vi intervjuar. Urvalet av vem vi intervjuat och hur har dock inte varit vårt, utan intervjuerna har skett om en sådan varit möjlig. Därför har vi endast intervjuat tre av de berörda myndigheterna då JämO inte kunde ge oss tid till en sådan. Uppsatsen bygger dock inte på intervjumaterialet, utan dessa får ses som en chans att ställa frågor om saker som varit otydliga i de skrivna dokumenten. Källmaterialet är dock främst det skrivna material som myndigheterna producerat i frågan.

En annan problematik är att vi för två av aktörerna inte har särskilda yttranden och/eller remissvar. RFSL har inte gjort något särskilt yttrande, utan bara skrivit ett remissvar. Vi ser att fördelarna med att ändå ha med RFSL i analysen överväger dessa nackdelar. Dessutom skriver aktörer ungefär samma sak i sina särskilda yttranden som i remissvaren. F! har skrivit varken särskilt yttrande eller remissvar utan artiklar och krönikor som inte har samma officiella status. Vår analys är dock inte fokuserad på F! och fördelarna med att inkludera F!, nämligen extra chans till fördjupning och breddning, överväger de möjliga problemen.

Aktörernas remissvar går att återfinna på deras respektive hemsidor. Att vi hämtat remissvaren från Internet ser vi inte som något problem då de är officiella dokument med diarienummer och inte kommer ändras. Det enda remissvar som inte har en hemsida som referens är LO:s, då deras policy inte är att lägga upp alla dokument på hemsidan. Till LO:s remissvar finns därför bara ett diarienummer. Remissvaret går att få tag på genom att ringa till LO och be dem skicka det per post eller mail.

³⁴ För vidare diskussion kring problematiken att använda sig av SOU, se Bergström & Boréus, s. 354

4.4. Metod och analysverktyg

Diskursteori är både en teori och en metod. Den diskursteori av Laclau och Mouffes vi valt erbjuder ingen utvecklad metod, men det är möjligt att med hjälp av deras begrepp och deras förståelse av diskurs analysera material. En annan möjlighet hade varit att använda oss av den väldigt utförliga modellen för kritisk diskursanalys, men då hade vi behövt använda oss av teoretiska utgångspunkter som inte är lika lämpade för konflikt inom diskurs. Vi har därför utvecklat en egen metod för att besvara vår frågeställning. Vi har genom en närläsning av vårt källmaterial valt ut tre teman som går att härröra till våra teorier. Först har vi läst igenom texterna för att kunna utröna vilka teman vi ska leta efter. Dessa teman blev intersektionell hållning, särsektionell hållning och utsagt. Därefter har en närläsning tagit vid; vi har var och en gjort en första närläsning för att sedan jämföra våra resultat i en sammanställning. Därigenom hoppas vi öka intersubjektiviteten. Den första sammanställningen har bestått av att strukturera upp varje aktörs åsikter för sig. Därefter har vi klippt ut alla stycken med sax och genom färgmarkering och nyckelord satt samman textsjoken igen utifrån de teman vi identifierade vid en första läsning. Vi har utvecklat ett analysverktyg för att strukturera denna läsning:

Intersektionell hållning	När vi har undersökt detta tema har vi dels letat efter begreppet intersektionalitet i texterna, det vill säga en uttalad användning av ordet som ett vetenskapligt begrepp, dels när aktörer visar på intersektionell förståelse genom att hänvisa till diskrimineringsgrundernas interagens utan att direkt använda sig av ordet intersektionalitet. Det finns dock stora gradskillnader inom denna version av temat; i vissa fall visar aktörerna på stor intersektionell förståelse av samverkan mellan de olika diskrimineringsgrunderna och i andra fall tangerar aktörerna hela tiden en särsektionell hållning eftersom förståelsen för just samverkan verkar saknas; det blir snarare talan om en multipel diskrimineringsyn.
Särsektionell hållning	När vi har undersökt detta tema har vi dels letat efter en uttalad hållning att diskrimineringsarbetet inte behöver

	<p>eller ens bör samordnas eftersom grunderna kan ses var och en för sig, dels att aktörer trycker mycket på de specialistkunskaper/den expertis som sägs finnas inom varje myndighet, då en förståelse för att det är samma maktmekanismer verksamma bakom all diskriminering tycks saknas.</p> <p>Som vi skrev i stycket om intersektionell hållning tolkar vi multipel diskriminering som en form av särsektionalitet eftersom det visar på brist för förståelsen att olika former av diskriminering är intimt sammanflätade och påverkar varandra. De kan alltså inte ”läggas till” efter behov.</p>
<p>Outsagt</p>	<p>När vi har undersökt detta tema har vi letat efter det som inte sägs. Vad som utelämnas är lika viktigt som vad som inkluderas. Diskriminering handlar om makt och rätten att definiera omvärlden, i vårt fall till exempel vad som räknas som diskriminering och vad som räknas som normalt – därför är det som inte sägs lika viktigt som det som faktiskt sägs. Med hänvisning till den makt som ligger i det outtalade har vi valt detta tema; för att belysa det som göms. Det vi menar med outsagt är delvis vad som kan läsas mellan raderna, vilket gör detta tema väldigt öppet för tolkning.</p>

5. Analys – En intersektionell praktik?

5.1. Antagonismens uppkomst

Frågan om en eventuell hopslagning av ombudsmännen har tagits upp i flera olika statliga offentliga utredningar. I denna uppsats tar vi avstamp 1999, då den yngsta ombudsmannen HomO bildades och SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter* lades fram. Utredningen hade, som titeln avslöjar, till uppgift att titta på HO:s framtid men tar även upp frågan om en eventuell sammanslagning. Utredaren avvisar tanken med hänvisning till handikapprörelsen som var orolig för att en sammanslagning skulle leda till att handikappfrågorna hamnade i bakgrunden av de andra diskrimineringsgrunderna. Dessutom var även de andra ombudsmännen, JämO och DO, skeptiska till en sammanslagning eftersom de ansåg att viktiga specialkunskaper skulle gå förlorade. HomO var vid tidpunkten för utredningen precis nybildad och kunde därför inte yttra sig i frågan om en sammanslagning skulle gynna eller skada diskrimineringsarbetet.³⁵

5.2. Antagonismens framväxt

I SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige* föreslås en samlad lag och en samlad tillsyn, det vill säga en enda ombudsman mot diskriminering. Utredningen lyfter fram intersektionalitet som ett mycket relevant begrepp som visar hur olika maktordningar samverkar, konstruerar, påverkar, försvagar, förstärker, kompletterar eller konkurrerar med varandra och därför inte kan ses åtskilda. Det är i det dynamiska samspelet mellan maktordningarna som diskriminering uppstår och utredningen menar att en samlad myndighet leder till större insikt i samspelet mellan diskrimineringsgrunderna.³⁶

En motsatt åsikt förs fram samma år i SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*, där en sammanslagning motsätts med argumentet att jämställdhetsarbetet bäst främjas av JämO som självständig myndighet. Vid tidpunkten för utredningen hade Diskrimineringskommittén redan påbörjat sitt arbetet med förslaget till en ny sammanhållen ombudsman och SOU 2005:66 uttrycker explicit att en sammanslagning skulle innebära en försvagning för jämställdhetsarbetet. Det som istället

³⁵ SOU 1999:73, s 152f.

³⁶ SOU 2005:56, s 463f & 565ff

föreslås är en renodling av JämO samt en ny myndighet, Jämställdhetsenheten, bildas med huvuduppgift att samordna jämställdhetspolitiken och följa upp resultaten. Intersektionalitet nämns överhuvudtaget inte, varken som argument för eller emot en sammanslagning.³⁷

5.3. Antagonismens kulm

Debatten om hur det statliga arbetet mot diskriminering bör bedrivas har således pågått i flera år, och på uppmaning av bland annat några av de berörda ombudsmännen tillsattes 2002 Diskrimineringskommittén med uppgift att bland annat se över möjligheten att i framtiden ha en sammanhållen diskrimineringslagstiftning samt att slå ihop några eller alla av ombudsmannamyndigheterna, JämO, HomO, DO och HO. Barnombudsmannen berörs inte av denna utredning eftersom denne inte kan företräda privatpersoner i rättsfrågor och därmed bedriver sitt arbete på annat sätt än de övriga fyra.³⁸

Utredningen resulterade i SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén*. Kommittén föreslår i denna att ”JämO, DO, HO och HomO slås samman till en myndighet – Ombudsmannen mot diskriminering. Den nya ombudsmannen har tillsyn över diskriminering som har samband med kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder”³⁹. Av dessa är diskrimineringsgrunderna ålder och könsidentitet helt nya tillägg. Som argument för en samlad myndighet anförs att det blir en tydligare markering att alla människor är lika i värde och rättigheter, att arbetet får en större genomslagskraft, tyngd och auktoritet, att det blir en naturlig hemvist för nya samt en möjlighet till korsbefruktning för gamla diskrimineringsgrunder, att det underlättar både för den som utsatts för diskriminering samt för den som lagstiftningen riktar sig mot, att det underlättar en enhetlig tillämpning av diskrimineringslagstiftningen och att det blir en effektivare tillsyn särskilt i fråga om aktiva åtgärder.⁴⁰

Dessutom anförs intersektionalitet som ett eget argument för en sammanslagning. Diskrimineringskommittén skriver att ”det tvärvetenskapliga begreppet intersektionalitet” är av intresse eftersom det ”...// sätter fokus på hur olika maktordningar

³⁷ SOU 2005:66, s 508 & 516

³⁸ SOU 2006:22, *En sammanslagen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande från Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 169 & 188f

³⁹ SOU 2006:22, *Del 2*, s. 205

⁴⁰ SOU 2006:22, *Del 2*, s. 214-219

samverkar och är sammanflätade med varandra”⁴¹. Texten fortsätter ”Det primära är inte att flera olika diskrimineringsgrunder ’läggs ovanpå’ varandra utan snarare att det finns strukturer som gör att en viss specifik kombination av personliga faktorer leder till diskriminering (t.ex. svart, lesbisk kvinna) medan en förändring av vilken som helst av dessa faktorer skulle kunna leda till en annan behandling.”⁴²

Av ombudsmannamyndigheterna är HO, HomO och DO positiva till en sammanslagning medan JämO är negativ. Av fackföreningarna vi valt att ta med i uppsatsen är SACO helt för en sammanslagning, LO förordar en sammanslagning men där ombudsmännen bibehålls som experter/egna avdelningar och TCO avvisar helt en sammanslagning av samtliga ombudsmän. Vi har även tagit med RFSL och F! som viktiga aktörer; RFSL motsätter sig sammanslagningen liksom även F!.⁴³

5.4. Den stora striden

5.4.1. Serverad intersektionalitet

Diskrimineringskommittén tar alltså upp intersektionalitet som ett argument för en sammanslagning. Aktörerna som är för en sammanslagning har därför intersektionalitet som argument serverat på ett silverfat och det naturliga vore att alla förhöll sig till det. Anmärkningsvärt är därför att DO som enda ombudsman för en sammanslagning skriver ut ordet intersektionalitet i sitt särskilda yttrande och remissvar, ”[o]fta samverkar olika typer av diskriminering med varandra, s.k. intersektionalitet”⁴⁴. Vi träffade Anders Bergstrand, jurist och utredare på DO, på hans kontor och ställde frågan varför han tror att just DO, och inte HO och HomO, använder av sig intersektionalitet som begrepp. Han svarade att DO, som har den största mängden anmälningar av alla ombudsmän, troligen haft mest fall där flera diskrimineringsgrunder samverkat, ”[d]et är helt enkelt så att vi sett mer av det, vi har ju haft mål där vi då har stämt på flera olika grunder, mål där vi har stämt kön som en ytterligare

⁴¹ SOU 2006:22, *Del 2*, s. 216

⁴² SOU 2006:22, *Del 2*, s. 216

⁴³ SOU 2006:22, *Del 2*, Reservationer och särskilda yttranden s. 529ff; Remissvar RFSL, http://app.rfsl.se/apa/19/public_files/ry_060905_diskrimsou200622.pdf; Feministiskt Initiativ, *För en feministisk politik*, www.feministisktinitiativ.se/for_en_feministisk_politik.php#a, stycke ”Politikens organisering”

⁴⁴ Remissvar DO, http://www.do.se/upload/do/remisser/sou2006_22_svar_fran_DO.pdf, s. 17

grund. [---] Det är kanske vi som ser bilden tydligast på det sättet.”⁴⁵ Ordet intersektionalitet förekommer dock bara en enda gång i DO:s texter.⁴⁶

Varken HO eller HomO utnyttjar det serverade begreppet. HomO, som är tydligt för en sammanslagning, visar inte heller med andra formuleringar i sina skrivna dokument att en förståelse av diskrimineringsgrundernas samverkan ligger bakom stödet för en enda ombudsman. Det särskilda yttrandet och remissvaret är istället väldigt juridiskt skrivna och inte särskilt beskrivande. HomO går igenom paragraf för paragraf och ägnar sig mest åt att peta på formuleringar och ordval i den föreslagna lagtexten. I det särskilda yttrandet nämns inte ens sammanslagningen och därmed inga argument för varför en sådan skulle gynna arbetet mot diskriminering. I remissvaret kommer sammanslagningen upp, huvudargumentet är dock ökad effektivitet, inte tanken att en enda ombudsman skulle kunna öka förståelsen för hur maktordningar samverkar, även om HomO anser att ”...// all diskriminering är oacceptabel oavsett grund.”⁴⁷ samt att ”[e]n samlad lag och en samlad ombudsmannamyndighet underlättar för den som utsatts för diskriminering, särskilt om en diskriminerande handling kan hänföras till fler än en diskrimineringsgrund.”⁴⁸

Vi tog oss till HomO och fick chansen att fråga ut kanslichefen George Svéd. Vi undrade varför den åsikt han just gett uttryck för i samtal med oss, nämligen att det finns kopplingar mellan de olika diskrimineringsgrunderna samt att intersektionalitet är ett viktigt tankesätt i antidiskrimineringsarbetet, inte syns alls i det särskilda yttrandet eller remissvaret och George kunde inte riktigt svara på varför. Han säger dock att han tror ”...// att det är ganska tydligt uttryckt att vi har resonerat kring att de olika diskrimineringsgrunderna [---] kan befrukta varandra”⁴⁹, men detta har vi svårt att finna i de skrivna dokumenten. George tror att en möjlig förklaring kan vara att ”...// intersektionalitet är en väldigt vetenskaplig term som jag inte riktigt tror att det finns en jättestor beredskap att internalisera i remissvaret...//”⁵⁰ men att det inte är medvetet. Han tror också att det kan vara för att HomO ser begreppet som en självklarhet, något vi dock inte ser som ett tillfredsställande svar; en självklarhet för vem då? George resonerar kring att kanske inte ens HomO ”...// som sen ganska lång tid tillbaka, vet vad ordet intersektionalistisk står för och som tillämpar det också i vår tanke, eh

⁴⁵ Intervju med Anders Bergstrand, 06.12.20, se Bilaga 2

⁴⁶ Remissvar DO, s. 17

⁴⁷ Remissvar HomO, <http://www.homo.se/o.o.i.s/3549>, stycke ”Allmänt”

⁴⁸ Remissvar HomO, stycke ”Allmänt”

⁴⁹ Intervju med George Svéd, 06.12.20, se Bilaga 1

⁵⁰ Intervju med George Svéd

värld...//”⁵¹ har brytt sig om att använda begreppet, och att det kanske är det denna uppsats kan visa på.

HO är för en sammanslagning men använder sig aldrig av begreppet intersektionalitet, tvärtom ger HO aldrig minsta uttryck för tanken att individer kan diskrimineras utifrån flera grunder och att dessa kan samverka. Istället utgår HO:s särskilda yttrande och remissvar endast från handikappsfrågan. Vi fick chans att fråga Kerstin Jansson, utredare och utbildare på HO, om vilka argument de ser för en sammanslagning. Kerstin förde främst fram argumentet att en sammanslagning skulle vara en bättre form för att bedriva effektivt anti-diskrimineringsarbete. Vad gäller Diskrimineringskommitténs argument om att en hopslagning skulle ge en intersektionell vinst, svarade Kerstin att ”...// ibland så är det oklart för vilken grund det egentligen, diskrimineringen sker för. Är det för att jag är kvinna eller är det för att jag är funktionshindrad? Oftast är det kanske en kombination utav det, då är det ju också en fördel med den här sammanslagningen, att man sitter tillsammans så att säga...”⁵². Detta tycker vi speglar HO:s syn på sammanslagningen främst som effektivitetshöjande samt som ett alternativ när det inte är möjligt att bestämma utifrån vilken grund en individ blivit diskriminerad.⁵³

5.4.2. Särsektionell kritik

De särsektionella aktörerna tar upp intersektionalitetsbegreppet, i viss mån mer utförligt än de aktörer som argumenterar för en sammanslagning. JämO, som enda ombudsman, diskuterar kring och problematiserar intersektionalitetsbegreppet, något inte ens DO som använder sig av begreppet gör. JämO ifrågasätter om de olika diskrimineringsgrunderna har liknande problematik och processer men är svårtolkad. Samtidigt som JämO bekräftar begreppet och existensen av intersektionell diskriminering avfärdar dem det som oviktigt och svårimplementerat i diskrimineringsarbetet, ”[s]lutsatsen av ovan förda resonemang är att förekomsten av intersektionell diskriminering och anläggandet av ett intersektionellt synsätt knappast utgör något argument för en gemensam lagstiftning och/eller en gemensam ombudsmannainstitution.”⁵⁴ JämO anser att

⁵¹ Intervju med George Svéd

⁵² Intervju med Kerstin Jansson på HO, 07.01.09, se Bilaga 3

⁵³ Särskilt yttrande HO, SOU 2006:22, *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 643; Remissvar HO, www.ho.se/Tpl/NormalPage_912.aspx; Särskilt Yttrande HO; Intervju med Kerstin Jansson

⁵⁴ Remissvar JämO, www.jamo2.mon.pi.se/remissvar/remiss_7512880.asp, stycke ”En ombudsman”

intersektionalitet i praktiken är ett otydligt redskap, eftersom det kan vara svårt att behålla fokus på alla diskrimineringsgrunderna samtidigt. JämO tror att det med en sammanslagen myndighet fortfarande kommer att vara nödvändigt att utreda utifrån vilken eller vilka grunder som en människa blivit utsatt för diskriminering och därför kommer problematiken med att dela in människor i fack, där en diskrimineringsgrund i taget hanteras, inte gå att kringgå.

Trots att JämO tar upp Diskrimineringskommitténs resonemang att det inte är möjligt att lägga diskrimineringsgrunder ovanpå varandra utan att se hur dessa grunder samverkar, så verkar JämO ibland själv se på diskriminering på detta sätt. JämO talar i flera fall om multipel diskriminering, något vi har tolkat som en särsektionell hållning. Detta ser vi som ett bevis på JämO:s ambivalenta hållning i frågan; samtidigt som dem erkänner intersektionalitet som ett användbart begrepp, använder det motstridiga begreppet multipel diskriminering samt avfärdar intersektionalitet i praktiken. F! tycker vi emellanåt visar på en intersektionell hållning, till exempel genom att skriva "[d]iskriminering på grund av kön och sexualitet pågår överallt i samhället. Denna diskriminering tar sig olika uttryck och samverkar med andra maktordningar så som rasistiska och socioekonomiska strukturer."⁵⁵ Trots detta anser F! inte att ombudsmännen ska slås samman eller att intersektionalitetsbegreppet rättfärdigar detta utan befarar att sammanslagningen skulle skada jämställdhetsarbetet.⁵⁶

5.4.3. En ansats till intersektionalitet

DO kritiserar lagstiftningen för att ge kön en mer framträdande plats än de andra diskrimineringsgrunderna. DO argumenterar till exempel för en sammanslagning av begreppen trakasserier och sexuella trakasserier i lagstiftningen därför att "...// man särställer sexuella trakasserier och markerar att det är något allvarligare än trakasserier baserade på andra diskrimineringsgrunder. Det motsäger själva syftet med en enhetlig diskrimineringslagstiftning."⁵⁷ Citatet visar på en intersektionell hållning och att DO anser att, som Anders uttryckte det, "...// det finns ingen mänsklig rättighet som är mer värd än någon annan, alla mänskliga rättigheter förtjänar samma skydd."⁵⁸ Vi kan genom dessa citat och

⁵⁵ F!, *För en feministisk politik*, stycke "Politikens organisering"

⁵⁶ Remissvar JämO, stycke "En ombudsman"; Särskilt yttrande JämO, SOU 2006:22, *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s.593f; Mail från Mikaela Robsahn, F!, se Bilaga 3

⁵⁷ Remissvar DO, s. 21

⁵⁸ Intervju med Anders Bergstrand

användandet av ordet intersektionalitet se att DO har en viss förståelse för begreppet; det framkommer även i remissvaret där DO föreslår att "[i] de fall inte samtliga diskrimineringsgrunder omfattas av förbudet bör detta istället formuleras som ett undantag...//"⁵⁹. Förståelsen ligger i att en inkludering av alla diskrimineringsgrunder blir det normala och motsatsen en avvikelse.

5.4.4. Skydd – mot vad?

Det närmsta SACO kommer ett intersektionellt tänkande är att konstatera "...// att all diskriminering är oacceptabel oavsett grund"⁶⁰ och att en sammanslagning kan underlätta vid diskriminering hänförd till mer än en diskrimineringsgrund. Vi saknar dock en visad förståelse för den dynamiska samverkan aktiv vid sådan diskriminering. SACO:s främsta argument är istället att en sammanslagen ombudsmannamyndighet ger ett effektivare skydd, en bättre tillsyn samt gör lagen mer lättillgänglig både för diskriminerade samt för dem som enligt SACO riskerar att diskriminera. Talet om skydd och om lättillgänglighet för både diskriminerade och diskriminerande går igenom även hos DO. Tanken om diskriminering som behov av skydd synliggör att samhället behöver skydda någon från någon och att det tydligt handlar om ett maktförhållande; det finns dock en liten risk för att diskriminerade offerstämplas, men även en vinst i att den diskriminerande synliggörs. Hur denna makt tar sig uttryck, oavsett vilken diskrimineringsgrund den utgår från, synliggörs dock inte i skyddsargumentet. Denna brist återfinns dock främst hos SACO, eftersom DO uttrycker en större intersektionell förståelse i andra avsnitt av de tryckta dokumenten.⁶¹

5.4.5. "Det är trams!"

JämO har som enda ombudsman tagit en klar ställning mot en sammanslagen ombudsmannamyndighet. Till de andra ombudsmännens ilska är ett av JämO:s huvudargument att dem arbetar mot majoritetsdiskriminering, eftersom den diskriminerade "gruppen kvinnor" utgör hälften av befolkningen, och de andra myndigheterna enligt JämO mot endast minoritetsdiskriminering. Hans förslag är därför att de kan slås ihop till en enda

⁵⁹ Remissvar DO, s. 6

⁶⁰ Remissvar SACO, www.saco.se/upload.doc_archive/4839.pdf, s. 11

⁶¹ Remissvar SACO, s. 3 & 11; Särskilt yttrande SACO, SOU 2006:22, *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 630f; Remissvar DO, t.ex. s. 2ff

ombudsman, medan JämO fortsättningsvis är självständig. F! uttrycker sig lite mer radikalt, ”[k]önsmaktsordningen är själva plattformen i samhällsbygget och vilar inte på en minoritetsposition. Därför kan frågorna som berör diskriminering av kvinnor inte heller behandlas på samma sätt som de övriga frågorna. En sammanslagning av alla diskrimineringsombudsmän innebär i själva verket ett osynliggörande av könsmaktsordningen.”⁶² JämO ifrågasätter om Diskrimineringskommittén överhuvudtaget har övervägt en sammanslagning av endast några av myndigheterna, ”[ä]ven på denna punkt synes kommittén från början ha riktat in sig på en sammanslagning av samtliga ombudsmän utan att överväga alternativet att slå samman de myndigheter som främst arbetar med ett renodlat antidiskrimineringsperspektiv avseende minoriteter...//”⁶³, dvs. HomO, DO och HO. Detta ställningstagande är för oss tydligt särsektionellt; JämO anser inte att alla diskrimineringsgrunder kan likställas eftersom vad som enligt dem är majoritets- och minoritetsdiskriminering är två olika saker som kräver olika sorters åtgärder. Samma argumentation återfinns hos TCO. Det är enligt TCO en skillnad mellan diskrimineringsgrunderna, ”[d]et föreligger en väsentlig skillnad mellan t ex diskrimineringsgrunden kön som omfattar halva befolkningen och som har sin grund i att kvinnan historiskt sett varit underordnat mannen och mäns normer och att ett skydd för en minoritet visavi en majoritetsgrupp i samhället t ex transpersoner”⁶⁴. TCO menar även att de strukturella orsakerna bakom diskriminering skiljer sig åt mellan diskrimineringsgrunderna, ”[d]et handlar om olika metoder och olika typer av kunskap när det gäller att synliggöra och motverka strukturella orsaker till varför kvinnor får lägre lön än män jämfört med varför personer med utländskt ursprung inte får anställning.”⁶⁵ TCO hävdar alltså i sitt remissvar och särskilda yttrande, precis som JämO, den särsektionella tanken att arbetet mot könsdiskriminering är viktigare än de andra grunderna, eftersom det är en majoritetsgrupp som drabbas.⁶⁶

Vid intervjuerna framgick det för oss tydligt att JämO:s lätt arroganta ställningstagande, att de övriga ombudsmännen arbetar mot minoritetsdiskriminering, väckt stor irritation hos HomO och DO. George uttrycker det ”...// det är trams. [---] alla människor

⁶² Gudrun Schyman för F!, 2006, *Mandom, mod och morske män*, www.feministisktinitiativ.se/artiklar.php?show=415

⁶³ Remissvar JämO, stycke ”En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (3.2) och En ny sammanslagen ombudsmannamyndighet (13.4)”

⁶⁴ Remissvar TCO, www.tco.se/FileOrganizer/TCOs_webbplats/Publikationer/remissyttranden/Y06-0059_En_sammanhållen_diskrimineringslagstifning.doc/Sh/2006-04-11, s. 7

⁶⁵ Remissvar TCO, s. 7

⁶⁶ Remissvar TCO, s. 7; Särskilt yttrande TCO, SOU 2006:22, *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 627f

har en etnicitet och alla människor har en sexuell läggning [---] så varför det skulle vara någon skillnad, annat än en gradskillnad, det kan inte vi begripa.”⁶⁷ Även Anders kan inte dölja sin upprördhet över JämO:s argumentation ”Det vet han [JämO, vår anm.] ju också att det är nonsens. Det är ju inte så, alla har en etnisk läggning, alla har en sexuell läggning och alla kan få funktionshinder, alla har ålder.”⁶⁸ Han sammanfattar diskussionen som ”vita kvinnors överklassnöje att syssla med jämställdhet om man resonerar som JämO gör.”⁶⁹

5.4.6. Ombudsmannen som symbol

RFSL vill till skillnad från HomO att HomO kvarstår som fristående ombudsman då det enligt dem har ett särskilt symbolvärde att ha en uttalad ombudsman som ska verka för likabehandling oavsett sexuell läggning, ”[g]enom att ha en uttalad ombudsman mot diskriminering på grund av sexuell läggning visar Sverige tydligt att sexuell läggning är en diskrimineringsgrund som tas på fullaste allvar vilket i sig sänder en viktig signal.”⁷⁰ Symbolvärdet hos HomO för dem som RFSL företräder som intresseorganisation har en betydande roll i RFSL:s argumentation. Vi tolkar vikten av detta symbolvärde för RFSL som att HomO som myndighet har en positiv inverkan för gruppidentiteten och synliggörandet av dem som faller utanför den heteronormativa ramen, d.v.s. inte har den sexuella läggning som samhället normaliserar. RFSL föreslår istället en organisering kring en chefsombudsman, Ombudsmannen mot diskriminering och kränkning av mänskliga rättigheter, som skall vara administrativ chef över de bibehållna ombudsmännen, *minst* en för varje diskrimineringsgrund. JämO är inne på samma tema, ”[a]tt JämO upphör som egen myndighet kommer av den opinionen, som helst skulle vilja avskaffa all lagstiftning på jämställdhetsområdet, särskilt främjandebestämmelserna, att uppfattas som en efterlängtd nedmontering av jämställdhetspolitiken.”⁷¹ Att ha kvar JämO som egen myndighet skulle alltså ha ett viktigt symbolvärde i sig. En sammanslagen diskrimineringsmyndighet skulle enligt oss dock också ha ett symbolvärde, bara ett annat, nämligen för diskriminerade som en enda grupp.⁷²

⁶⁷ Intervju med George Svéd

⁶⁸ Intervju med Anders Bergstrand

⁶⁹ Intervju med Anders Bergstrand

⁷⁰ Remissvar RFSL, s. 7

⁷¹ Särskilt yttrande JämO, SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 594

⁷² Remissvar RFSL, s. 6f, Särskilt yttrande JämO, s. 594

5.4.7. Överförbar expertkunskap

RFSL intar en tydligt särsektionell hållning då de trycker på att den expertis som idag finns inom varje ombudsmannamyndighet inte kan tillgodogöras i en sammanslagning. Denna åsikt återfinns även hos de andra särsektionalisterna. JämO hänvisar till SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter* där en hopslagning för första gången togs upp men avvisades just med argumentet att specialistkunskaper skulle gå förlorade; JämO anser att det argumentet fortfarande är gångbart. JämO oroar sig för att specialistkunskaper på jämställdhetsområdet ska gå förlorade vid en sammanslagning, samt att jämställdhetsarbetet, som enligt honom har kommit längre, ska behöva stå tillbaka för att det andra antidiskrimineringsarbetet ska hinna ikapp. F! anger som argument mot en sammanslagning att kompetenta sakkunniga på jämställdhetsområdet behövs i en egen myndighet och verkar därigenom också se den kunskap JämO besitter som unik. Även TCO uttrycker oro för att expertkunskap på jämställdhetsområdet kommer gå förlorad och att jämställdhetsarbetet ska tappa tempo. Eftersom TCO föreslår att HomO, HO och DO bör slås ihop verkar oron för expertkunskapen inom dessa myndigheter inte finnas, något vi ser som särsektionalistiskt. LO, å sin sida, vill istället värna allas expertkunskap och föreslår därför en diskrimineringsmyndighet men med bibehållen åtskillnad mellan experterna inom varje diskrimineringsgrund. ”För att en gemensam myndighet ska bli framgångsrik i arbetet mot diskriminering måste expertkunskaperna och skillnader i arbetsmetoder mellan de olika diskrimineringsgrunderna vara kvar.”⁷³ Vi tolkar deras förslag som att en sammanslagning mest skulle vara en administrativ åtgärd. Någon intersektionell hållning går dock inte att finna, däremot en vagt särsektionell isärhållande tanke som framkommer i detta förslag. LO verkar, precis som så många andra, inte ha reflekterat över samverkan mellan maktaxlarna bakom diskriminering.⁷⁴

5.4.8. Tala är silver, tiga är makt

Av de fyra ombudsmännen utmärker sig både HO och HomO genom att inte beröra frågan om sammanslagningen på ett djupare plan i remissvar och särskilda yttranden. HomO tar, som vi tidigare nämnt, överhuvudtaget inte upp några argument för

⁷³ Särskilt yttrande LO, SOU:2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 2*, s. 626

⁷⁴ Remissvar RFSL, s. 6; Remissvar JämO, stycke ”Gemensam lagstiftning”; Särskilt yttrande JämO, s. 593; F!, *För en feministisk politik*, stycke ”Politikens organisering”; Remissvar TCO, s. 7; Särskilt yttrande LO, s. 625f; Remissvar LO, diarienummer Ju2006/ 1926/IM, s. 7

sammanslagningen i sitt särskilda yttrande, och berör den endast flyktigt i några korta meningar i sitt remissvar. HO är för en sammanslagning, men motiverar aldrig i någon av texterna varför, utan verkar snarare väldigt kritisk till Diskrimineringskommitténs utredning i största allmänhet; kommittén har haft ”en för snäv syn på diskrimineringsfrågan”⁷⁵ och borde ha föreslagit en bredare lagstiftning med bredare främjandeuppgifter för den nya ombudsmannen som följd. HO finner brister i nästan var och ett av Diskrimineringskommitténs föreslagna förändringar. HO framlägger inga argument till varför de ställer sig bakom en sammanslagning och det är därför svårt att se vad HO har för hållning i frågan. Hela HO:s framställning andas dock särsektionalitet då endast frågor som berör diskriminering på grund av handikapp tas upp. Vi fick genom våra intervjuer möjligheten att fråga HomO och HO om det outtalade i deras remissvar och särskilda yttrande, och då konstaterade George att kanske till och med HomO, som är så bevandrad i intersektionalitet, inte lyckats praktisera det i sina texter. HO ligger till och med ett steg efter HomO, då de i sina texter inte ens har reflekterat om varför de är för en sammanslagning. Kerstin hävdade att i de fall HO höll med Diskrimineringskommittén prioriterade de bort att skriva ut det, ”... så, när man går igenom vad man ska skriva, så får man ju fokusera på det där man tycker någonting annorlunda än kommittén. [...] eller någonting där man tycker att det här har inte kommittén lyft fram tillräckligt, eller det här betyder extra mycket för oss”⁷⁶. HO ser inget problem i att lämna medhåll utsagt. Inte ens när vi tar upp frågan om det utsagda är HO självkritiska eller kan se någon brist i att bara skriva ut motsatta åsikter.⁷⁷

5.4.9. Sammanfattning

Vår analys av de särskilda yttrandena och remissvaren i SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén* visar att den intersektionella förståelsen är låg. Av de ombudsmän som är för en sammanslagning är det endast DO som ens verkar försöka att faktiskt ha en intersektionell hållning i sina texter. HomO, som själva säger sig sedan länge känna till begreppet, lyckas inte förmedla någon faktiskt intersektionell förståelse i de skrivna dokumenten utan nämner bara snabbt att diskriminering kan ske utifrån flera grunder, dock utan att visa att maktaxlarna samverkar. HO verkar inte ens förstå varken vad intersektionalitet innebär eller hur det skulle kunna

⁷⁵ Särskilt yttrande HO, s. 643

⁷⁶ Intervju med Kerstin Jansson

⁷⁷ Remissvar HO; Särskilt Yttrande HO; Remissvar HomO; Särskilt Yttrande HomO

berika anti-diskrimineringsarbetet. JämO, som är mot en sammanslagning, är den som använder sig av begreppet mest i sina texter och den enda av aktörerna som reser en diskussion kring för- och nackdelar med intersektionalitet. Inga av de övriga aktörerna lyckas heller förmedla någon större intersektionell insikt. En del av aktörerna har inte för avsikt att vara intersektionella och ser ingen vinst i ett intersektionellt arbetssätt, utan argumenterar mer administrativt kring sammanslagningen. Andra försöker ha intersektionalitet som argument för sin hållning, men misslyckas med att visa på en större förståelse och då känns intersektionalitetsargumentet väldigt tomt och ihåligt.

6. Slutdiskussion

Bland de Statliga Offentliga Utredningar som lagts fram, SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter*, SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*, 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*, SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén*, har det alltså funnits klara motsättningar angående en eventuell sammanslagning. Det finns två huvuddiskurser, den ena vill behålla de verksamma ombudsmannamyndigheterna som de är, främst med argumentet att expertkunskap skulle gå förlorad vid en sammanslagning. Detta tolkar vi som att denna diskurs står för en särsektionell hållning där kunskapen kring antidiskrimineringsarbetet inte går att överföra från en grupp och maktaxel till en annan. Den andra diskursen vill ha en ombudsmannamyndighet med en helhetssyn över antidiskrimineringsarbetet. Delar av diskursen består av intersektionella argument medan andra är rent administrativa. Vi har identifierat olika faser i skapandet av diskurserna. Det börjar med att en antagonism uppstår, en social konflikt mellan olika diskurser om hur staten bör bedriva sitt arbete mot diskriminering. SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén* ser vi som ett försök till en hegemonisk intervention. Efter flera års debatterande fram och tillbaka beställdes en utredning som hade till uppgift att en gång för alla fastställa organiseringsformen för det statliga antidiskrimineringsarbetet. Kommittén kom i det här fallet fram till att ombudsmännen bör slås ihop till en och vid ett genomförande av förslaget kommer diskursen att bli fastställd, om än temporärt, eftersom diskurser enligt Laclau och Mouffe bara tillfälligt kan tillslutas innan en ny social kamp förr eller senare tar vid. Vid en hegemonisk intervention undertrycks alternativa världsuppfattningar och den återstående framstår som naturlig och objektiv. Om SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén* är den hegemoniska interventionen i antagonismen kring statens anti-diskrimineringsarbete och resultatet blir en samlad ombudsmannamyndighet kommer diskursen kring denna i framtiden att framstå som naturlig och oemotsagd, en så kallad objektiv diskurs.

I och med SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén* anser vi att vi befinner oss mitt i den hegemoniska interventionen och det är här den framtida normen sätts. Frågan är dock hur denna norm kommer att se ut. Vi är oroliga för att en eventuell framtida sammanslagning inte

skulle uppfylla den intersektionella intention som Diskrimineringskommittén har. När det inte finns en teoretisk förståelse för begreppet hos ombudsmännen, hur ska det då kunna implementeras fruktbart i praktiken? Om de fyra anti-diskrimineringsmyndigheterna tar med sig den avsaknad av förståelse för intersektionalitetsbegreppet som de ger uttryck för i sina särskilda yttranden och remissvar, in i en sammanslagning ser vi risker för det framtida arbetet mot diskriminering. Den oro många motståndare ger uttryck för, nämligen att någon diskrimineringsgrund ska hamna i skymundan vid en sammanslagning samt att det ska skicka en signal till medborgarna om att det pågår en nedmontering av anti-diskrimineringsarbetet, är vi rädda för kan uppfyllas om inte sammanslagningen sker med en verklig förståelse för vad ett intersektionellt tänkande innebär.

Det skulle kunna vara så att förståelsen för intersektionalitet finns, bara att den genom medvetna val inte fullt ut uttrycks i de skrivna dokumenten. Vi tror dock inte att så är fallet, men om det skulle vara så anser vi att detta skulle innebära ett demokratiskt underskott. Med hänvisning till vårt tema ”outsagt” och de tankar vi framfört där om makten i det utsagda, anser vi det arrogant och odemokratiskt att anta att saker är så självklara att de inte behöver skrivas ut. En statliga offentlig utredning ska kunna läsas av alla utan krav på förkunskap eller närvaro vid de interna diskussioner som föregått den tryckta texten. I texten finner vi flera gånger att någonting är utsagt, det saknas i texten samtidigt som det går att ta på. Anledningen kan vara att det anses självklart, oviktigt eller att förståelsen saknas, men vi finner det oacceptabelt då det handlar om offentliga dokument. Att lämna saker utsagda blir uteslutande och motverkar det syfte ombudsmännens arbete har idag.

Idag är diskrimineringsgrunderna uppdelade enligt en sorts gruppprincip, till exempel att handikappade utgör en grupp baserad på den grund utifrån vilken de riskerar att diskrimineras. En hopslagning skulle innebära att gruppen ”handikappade” löses upp till förmån för någonting annat, nämligen den heterogena gruppen ”diskriminerade”. Denna nya gruppkonstellation har en viktig poäng i möjligheten att se individen framför en påtvingad gruppidentitet och hur olika maktaxlar påverkar just den individens position i samhället på ett unikt sätt. Med den förståelsen aktörerna besitter idag tror vi dock inte att detta kommer bli möjligt utan vi befarar att gruppprincipen efter diskrimineringsgrund kommer att fortleva, dock under en gemensam myndighet vilket kommer att innebära att själva symbolen och kampmedlet i att ha en ”egen” ombudsman går förlorad utan att någonting vinnns. Då ombudsmännen inte är överens vad gäller sammanslagningen, samt att vi identifierat en tydlig spänning mellan dem, ser vi dessutom risk för betydande svårigheter vid samarbetet inom en ny myndighet. För att kunna ha ett intersektionellt perspektiv samtidigt som möjligheten att

tala om diskriminerade som grupper inte går förlorad vill vi rekommendera Iris Marion Youngs tidigare nämnda serialitetsbegrepp som erbjuder individer möjlighet att samlas som grupp om de vill kring en problematik utan att därmed skapa bestämda gruppidentiteter. Till exempel skulle individer som kring en viss fråga vill identifiera sig som en diskriminerad grupp då gå samman tillfälligt för att sedan upplösas när diskrimineringen upphört.

7. Slutord

Det statliga arbetet mot diskriminering är angeläget och det är därför av största vikt hur det organiseras. Det är essentiellt att en omorganisering tydligt motiveras och att de skäl som anges går att uppfylla. Vi är oroliga för att det för de inblandade inte står helt klart hur arbetet vid en sammanslagning skall utvecklas och att hopslagningen därmed blir fruktlös eller att det svenska arbetet mot diskriminering i värsta fall tar ett steg tillbaka. De nuvarande ombudsmannamyndigheterna verkar inte redo för en sammanslagning, utan hela utredningen andas, som George Svéd på HomO uttryckte det, ”revirpinkande”. Om en sammanslagning sker, men även om den nuvarande ordningen kvarstår, skulle vi liksom JämO gärna se att titeln Ombudsman byts ut mot något könsneutralt.

8. Referenser

8.1. Litteraturlista

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2005. *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Borgström, Eva, 2004. "Intersektionalitet – ett nytt genusvetenskapligt begrepp", i *Genus* s. 20-21, 2004 nr: 3-4, Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

Crenshaw, Kimberlé, 2003. "Mapping the margins: intersectionality, identities, politics, and violence against women of color", i *Identities, race, class, gender and nationality*. Malden: Blackwell Pub.

de los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana, 2002. *Maktens (o)lika förklädnader*. Bjärnum: Bokförlaget Atlas.

Hirdman, Yvonne, 2001. *Genus – om det stabilas föränderliga former*. Sverige: Liber AB.

Lykke, Nina, 2003. "Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen", i *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* s. 47-56, 2003, nr: 1, Göteborg: Göteborgs Universitet.

Lykke, Nina, nr 2-3:2005. "Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter", ur: *Kvinnovetenskaplig Tidskrift* s. 7-15. Göteborgs Universitet

Regeringens proposition 2006/07:1. Budgetpropositionen för 2007.

www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspex?nyd=37&rm=2006/07&bet=1&typ=prop, hämtat 07.01.04

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Young, Iris Marion, 2000. *Att kasta tjejkast*. Borgå: Princeton University Press.

8.2. Källmaterial

SOU 1999:73 *Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter*. Stockholm: Novum Grafiska AB

SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*. Stockholm: Elanders Gotab AB

SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Stockholm: Elanders Gotab AB

SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning Slutbetänkande av Diskrimineringskommittén Del 1 & 2*. Stockholm: Edita Sverige AB

Remissvar DO. http://www.do.se/upload/do/remisser/sou2006_22_svar_fran_DO.pdf, hämtat 06.12.15

Remissvar HO. http://www.ho.se/Tpl/NormalPage_912.aspx, hämtat 06.12.15

Remissvar HomO. <http://www.homo.se/o.o.i.s/3549>, hämtat 06.12.15

Remissvar JämO. http://jamo2.mon.pi.se/remissvar/remiss_7512880.asp, hämtat 06.12.15

Remissvar LO. diarienummer Ju2006/ 1926/IM

Remissvar SACO. www.saco.se/upload.doc_archive/4839.pdf, hämtat 07.01.04

Remissvar TCO. [www.tco.se/FileOrganizer/TCOs_webbplats/Publikationer/remissyttranden/Y06-0059_En sammanhållen diskrimineringslagstiftning.doc/Sh/2006-04-11](http://www.tco.se/FileOrganizer/TCOs_webbplats/Publikationer/remissyttranden/Y06-0059_En_sammanh%C3%A5llen_diskrimineringslagstiftning.doc/Sh/2006-04-11), hämtat 06.12.18

Gudrun Schyman för Feministiskt Initiativ, 06.10.17. *Mandom, mod och morske män*, www.feministisktinitiativ.se/artiklar.php?show=415, hämtat 07.01.03

Feministiskt Initiativ, *För en feministisk politik*.

www.feministisktinitiativ.se/for_en_feministisk_politik.php#a, hämtat 07.01.03. stycke
”Politikens organisering”

Transkriberade intervjuer med George Svéd, kanslichef på HomO 06.12.20, Anders Bergstrand, utredare på DO 06.12.20 och Kerstin Jansson, utredare och utbildare på HO 07.01.09

Mail från Mikaela Robsahm, F! Info 06.12.15

9. Bilaga 1

Transkribering av möte med George Svéd, kanslichef på HomO, 20/12 2006

G = George Svéd

F = Fanny Adebrink

J = Jenny Cullemo

[skrap, skrap, inspelningen börjar, otydligt mummel]

F: Jag hoppas att den fungerar.

G: Ja

J: Då så. Hur mycket minns du av vårt uppsatsämne?

G: Jag minns intersektionalitet, sammanslagning, eh, olika ombudsmän och hur mycket har det påverkat i resonemangen, ungefär så.

F: Mm, vi tittar väl på SOU:n, den där 2006:22, och tittar på argumentationen som finns för eller emot en sammanslagning.

G: Och då när jag svarade skickade jag ju er ett, både vår chefs särskilda yttrande som ju kom i samband med att kommittén lämnade sitt betänkande och sedan myndighetens svar och i det tar vi upp flera av de här sakerna, ibland inte så lätt uttydbart kanske, men det kommer vi tillbaka till på ett antal olika sektioner. Mm. Men det är bara att köra på så får vi se.

F: Mm.

G: Jag får alltså godkänt för att jag kommer ihåg ämnet något sålunda?

F: Ja, jättebra

J: Ja

J: Man kan säga att det är de olika strömningarna i argumentationen för eller emot en sammanslagning, helt enkelt som vi är intresserade av.

F: Vi har bara några allmänna frågor. Den första är vilka skäl ser ni för en sammanslagning?

G: Eh, det finns ju egentligen många skäl och som jag också skrev i svaret (i mailet till oss, vår anm.), det som är mest grundläggande är att vi ju anser att kränkningar, diskriminering som då i lagtextens definieras som en osaklig särbehandling, utan, eller en, en, en negativ särbehandling utan att det finns någon saklig grund för det. Det spelar egentligen ingen roll

vilken, vilket diskrimineringsgrundande skäl som den behandlingen bygger på, det är lika allvarligt, det är ett brott mot mänskliga rättigheterna. Det kan man naturligtvis sen diskutera, hur ska man definiera de mänskliga rättigheterna, hur ska man snäva in, vilka grunder ska man lagbestämma och vilka ska man inte lagbestämma. Det är naturligtvis politiska avvägningar som också styr detta i praktiken, men i grunden är det så att brott mot mänskliga rättigheter är brott mot mänskliga rättigheter och dem är inte delbara. Vår chef brukar, lite slagordsmässigt säga, mänskliga rättigheter är just rättigheter och inte förhandlingsbara förmåner som man kan dela ut när det finns gott om pengar eller när det finns plats eller utrymmer och det är stora skillnader mellan mänskliga rättigheter och annat som man kan ägna sig åt, anti-mobbingsarbete eller vad det nu är och göra världen bättre och trevligare och att man kan umgås med olika typer av sociala regler och så där. Men, men brott mot mänskliga rättigheter är de samma oavsett vad som är diskrimineringsgrund. Och på det sättet så har vi ju då känt att mycket av de argument som har varit i svaj har varit liksom mera revirpänkande, än en bevakning av mänskliga rättigheter och därför så, det är den grundläggande delen till att vi är för en sammanslagning. Sen ska vi väl inte sticka under stolen med att, att jag tycker personligen, att det ligger, jag kan förstå, om man nu börjar titta på det här, den enda som egentligen är väldigt negativ av ombudsmännen är ju JämO och för att göra en vulgär sammanfattning av, som jag uppfattar argumentationen, så handlar det ju om att man anser att jämställdhetsarbetet kommer att skadas av detta, vilket jag inte alls tror. Utan jag tror att även jämställdhetsarbetet kommer att främjas av det här på sikt. Men om man tittar till att jämställdhetsfrågorna under lång tid har varit politiskt acceptabla, har en djup förankring, har en mycket större organisation än de andra diskrimineringsgrunderna, har en mycket, vad ska man säga, mera vedertagen positionering, så ska man prata i statsvetenskapliga termer, så handlar det om, för oss 'benchmarking', alltså att använda de fördelar, förmåner som positioneringen för JämO har idag på vår grund. För oss, är det, när vi har etablerat oss och våra frågor, vilket har skett, men vi är ju den yngsta myndigheten, vi kom till 1999 och vår diskrimineringsgrund är inte alls lika självklar i sin förankring uti samhället så som vad kön är. Eller rättare sagt kvinnors emancipation mot jämställdhet, vad som står i Jämställdhetslagen är ju att JämO främst ska arbeta för kvinnans, eh, likaberättigande, eller att positionera fram kvinnans rättigheter, jämfört med mannen uti ett patriarkalt system, där mannen förutsätts vara överordnad kvinnan. Därför går Jämställdhetslagen ut på att höja kvinnan, även om man jobbar emot könsdiskriminering, gäller ju även män, men alltså de aktiva åtgärderna gäller ju främst kvinnor. Den vulgära synen utifrån JämOs argumentation är ju att kvinnors situation försvagas om man ska tillämpa

samma regler för könsdiskriminering, samma bonnregler om jag då [...otydligt] det som vi gör på de andra grunderna. Och jag kan tycka, att ur JämOs perspektiv så ligger det väl nåt i det, men utifrån perspektivet att om man tror på mänskliga rättigheter som vägledande så är det inte fel att diskrimineringsgrunderna behandlas ungefär likvärdigt. Så att summan av kardemumman är att jag kan förstå att JämO befarar att en sammanslagning kan innebära att den, den förmånliga positionering som jämställdhetsfrågorna har idag i förhållande till de andra diskrimineringsgrunderna kommer att lida, men samtidigt så kan jag säga att jag inte kan tycka att det är fel, utifrån ett allmänt perspektiv. Så där förstår jag deras synpunkt, men jag tror dessutom att de har fel. JämO behöver jobba mycket mer intersektionalistiskt med, eh, hur invandrarkvinnor har det och inte bara utifrån deras etnicitet utan också utifrån det faktum att de både är kvinnor och invandrare. Eh, det finns många såna kopplingar, mellan, framförallt mellan kön, könsidentitet och sexuell läggning, alltså heteronormativitet och sexuell läggning, som vi har blivit uppmärksammade på mycket under de senaste tiderna och som jag tror att vi och JämO, kanske har åtminstone några på JämO har haft en ganska, eh ingående, vad ska man säga, ideologisk strid kring, men praktisk ordväxling kring, [...otydligt] och det finns liknande mellan oss och funktionshinder, alltså eh, om folk med funktionshinder har bara setts som handikappade, medan folk med, när man pratar diskriminering på grund av sexuell läggning, så har man bara sett dem som sexuella, det finns väldiga likheter. Man pratar väldigt sällan om funktionshindrades sexualitet generellt och ännu mindre om homosexuella som funktionshindrade, till exempel och hur man blir diskriminerade och hur man möter samhället, så att eh. Jag tog med till er bara, som jag inte vet om ni har sett, men det är en kvinna som heter Ulrika Dahl, som jag tror har...

J: Det är en gammal lärare.

G: ...ja, på Södertörn, som för vår räkning har gjort en, just en intersektionalistisk studie kring homofobi och heteronormativitet, en kunskapsinventering. Så att det är det som jag ville visa, för att, för er ehm, påvisa kanske, eller tydliggöra, att vi har diskuterat i de här termerna och...

J: Men varför syns inte det i SOU:n då, för nämner ni aldrig ordet intersektionalitet, i varken yttrandet eller i remissen?

G: Jag vet inte, intersektionalitet är en väldigt vetenskaplig term, som jag inte riktigt tror att det finns en jättestor beredskap att internalisera i remissvaret, men, men jag kan, jag tror inte att det är medvetet, utan jag tror att den här typen av resonemang handlar ju om, om man har det i bakhuvudet eller inte när man analyserar, jag tror inte att det är så viktigt att använda ordet intersektionalistisk för att ha ett intersektionalistiskt perspektiv. Jag tror att det är ganska

tydligt uttryckt att vi har resonerat kring att de olika diskrimineringsgrunderna eh, ett strategiskt tänkande kring dem kan befrukta varandra, även på de områden där till exempel. JämO tror att det inte finns så mycket att vinna, faktiskt. Eh, så, det är det första. Den andra delen i er första fråga, om jag får återvända dit, jag märker själv att jag blev för pratsam, när det gäller det här allmänna, nämligen vad finns det mer för fördelar, och det är ju att om vi tittar på dom, vad vi kallar tillsynsobjekt, eller vad som i lagens mening kallas för tillsynsobjekt, alltså dom som enligt lagen har ett ansvar att bedriva ett förebyggande arbete och där vi ska utöva, ombudsmannen, den nya eller de fyra gamla, ska utöva tillsyn över att de här tillsynsobjekten gör det lagen ålägger dem. Där har vi ju idag universiteten och högskolor som tydligast exempel och de andra ombudsmännens områden så finns det ju, i arbetslivet ska ju arbetsgivarna arbeta förebyggande, och där är det ju också mest på jämställdhetsområdet där tydligast regler finns för hur man ska jobba med jämställdhetsplan, lönekartläggning, annat sånt där som man årligen ska inkomma med redovisning kring och där JämO ska, faktiskt granska dom och komma med synpunkter och, eh, lagföra, vitesförelägga och rapportera till nämnden om det är så att

inte kan få en, en tillfredställande redovisning. Och det är ju likadant på DO:s sida med etnisk diskriminering, där ålägger ju lagen också arbetsgivare att jobba förebyggande, men det är inte alls lika detaljerat och inte lika klart, som det är på jämställdhetsområdets sida. När det gäller sexuell läggning finns det ju ingenting sånt idag, men det föreslår ju diskrimineringskommittén ska, ska tillkomma. Så att, på arbetsgivarsidan, när det gäller universitets och högskolor och nu i den nya lagstiftningen, även skolan så har det ju varit så att alla ombudsmännen har gått ut och sagt, får vi titta på era jämställdhetsplaner eller mångfaldsplaner eller antidiskrimineringplaner och så där och så kommer HomO och tittar på dom och så säger HomO, det ser förfärligt ut, här måste ni komplettera när det gäller sexuell läggning och så kommer JämO en månad senare och så säger dom skicka in er plan och så säger de, att nej men det här är inge bra och så kommer Handikappombudsmannen och så kommer den och sen kanske åldersfrågorna, som ju blir en ny diskrimineringsgrund och lika så könsidentitet, jag menar, om jag var tillsynsobjekt skulle jag bli jävligt irriterad av att ha en massa så här ombudsmän, som i och för sig sinsemellan pratar och samordnar, men som ändå är fyra olika myndigheter som vi eventuellt vid olika tillfällen och med olika ambitionsnivåer, eh, har en massa synpunkter på hur det här tillsynen ska ske, när...

J: Vad anser ni väger tyngst? Är det de mera rent administrativa, effektiva argumenten, eller är det de mer teoretiska eller ideologiska om man nu vill se det så...?

G: I det här sista?

J: Ja, eller överhuvudtaget, för eller emot sammanslagningen

G: Nä, men jag tycker absolut att det är de ideologiska, eh, delarna, så, redan idag är det ju, grunden i sammanslagningen, menar vi, är ju att man får ett gemensamt synsätt på de olika lagkomplexen. Hur tillsynsfrågan organiseras är ju, fråga B så att säga, fråga A är, hur ser lagstiftningen ut. Och där har ju diskrimineringskommittén kommit med ett lagförslag som mycket mer än tidigare, men som enligt vår uppfattning, inte alls tillräckligt lång, sammanför synen på de olika diskrimineringsgrunderna och lagkomplexen. Vi har ju, som ni ju då har märkt av, av remissyttrandet, om ni har läst det, varit ganska kritiska till att man inte har gått tillräckligt lång och man är alldeles, vad vi kallar kasuistisk, det betyder alltså att man utgår från detaljbestämmelser som dessutom är olika på olika delar av, av de olika områdena. Så vi tycker, för att vara lite franka, att vad man har gjort är liksom, lite mer skrivbordsmässigt, ta de gamla lagarna och föra ihop de till en, men de ser ut ungefär likadant som förut, fast de nu heter en enda lag och att man inte tillräckligt långt alls har gått i det som var deras grunduppdrag, nämligen att, att analysera, på vilka områden behövs det diskrimineringskydd och skapa ett gemensamt diskrimineringskydd på de områdena. Så att där är vi ju rätt kritiska mot kommitténs betänkande, även om vi tycker att det här är ett viktigt steg, det måste noteras, ett viktigt steg i rätt riktning.

F: Tycker ni att man skulle kunna, för ihop andra, eller tycker ni att alla ska föras ihop, alltså DO, HomO, JämO och HO, eller tycker ni att man skulle kunna föra ihop några stycken, bara typ HO, HomO och DO...

G: Vi...

F: ...så som JämO föreslår?

G: Nej vi tycker, vi kan inte se något som helst skäl för till varför man inte skulle slå ihop alla diskrimineringsgrunderna, så att det tycker vi. Däremot så tycker vi att det okej att hålla Barnombudsmannen utanför, därför att de inte alls har den typen av invidärenden som, som de andra fyra ombudsmännen har.

F: JämO han påstår ju att, att, att han tycker ju att, att han har hand om majoritetsdiskriminering, medan ni bara har hand om minoritetsdiskriminering...

G: Ja, fast det är trams. Den argumentationen enligt vår uppfattning. För att, JämO säger att det finns ungefär 50% vardera av män och kvinnor och det är ju naturligtvis sant, men tillsammans utgör det ändå 100% och alla människor har en etnicitet och alla människor har en sexuell läggning, så att även på de områdena så balanserar det på 100%. Så varför det skulle vara någon skillnad, annat än en gradskillnad, det kan inte vi begripa.

J: Det är samma då med, det du sa i början, om mänskliga rättigheter och...

G: Ja, precis.

J: Ja, har vi några fler frågor?

G: Ni har ju inte ställt så mycket... [skratt]

J: Nej!

F: Nej!

G: ... jag har mest pratat själv. [skratt]

F: Vi tycker att, att det har varit lite, inte så tydligt just, i varken yttrandet eller remissen, om att ni tycker att de samverkar, alltså de olika...

G: Diskrimineringsgrunderna.

F: Ja..., varför har ni inte skrivit ut det mer tydligt? [otydligt mummel]

G: Jag vet faktiskt inte, jag kan inte riktigt svara på det. För att jag var inte med i, när vi beredde. Jag tror att det handlar om att svaret har förberetts av en jurist som har läst det utifrån diskrimineringskommitténs förslag och även om vi, jag tycker, så här att när vi har diskuterat vad vi vill trycka på och vad myndigheten ska tycka, så har vi, eh, kanske är det blir mer av interna diskussioner...

F: Ni skrev ju debattartiklar och sånt om det innan...

G: Fast debattartiklarna...

F: ... sammanslagningen...

G: ... ja, men debattartiklarna har ju varit av just den här, det är egentligen ingen som har haft någon annan uppfattning än JämO, och då, har ju argumentationen gått ut på att könsdiskriminering är så mycket finare eller annorlunda, om jag ska säga så, i sin karaktär, just för att det handlar om det här med att de inte är någon minoritetslagstiftning och jag har inte hittills hört ett enda bärande argument för varför det ska vara så. Det är väl därför vi inte har, eh, särskilt tagit upp detta. Vi har inte hört något...

F: Ni tycker att det är så självklart?

G: Ja, ja. Både dom och vi tycker att det är självklart, även fast vi har olika uppfattning om vad som är självklart.

J: Nej, för vi kan tala om att vår uppsats utgår från just era yttranden och remissvar...

G: Okej

J: ... så därför har det för oss varit viktigt med vad som inte har stått, till exempel i ditt mail när du först svarade, då hade vi i och för sig skrivit att vi var intresserade av intersektionalitet, att, det inte var någonting som togs upp, därför, eftersom det står i SOU:n [...otydlig] så funderade vi kring varför ni inte anför det som argument för sammanslagningen.

G: Det kan jag inte riktigt svara på, så här på rak arm, det är i alla fall ingenting medvetet, det är det som, som er forskning på ämnet kan visa att, att inte ens vi som, som sen ganska lång tid tillbaka, vet vad ordet intersektionalistisk står för och som tillämpar det också i vår tanke, eh värld så att säga, har, har, eh brytt oss om att använda det. Jag tror inte att det är med flit, utan att det, utifrån att du har försökt att förklara, eh, begreppet utifrån den juridiska ståndpunkt som myndigheten har om hur de här diskriminerings [...otydligt]. Och det kanske är tydligare i andra former av medverkan än, än vad det är i just den skriftliga dokumentationen. Eh, DO, hade till exempel och då kan ni ju titta om ni vill ha ytterligare, sånt här, avmätningstillfälle, DO firade sitt 20 års jubileum inte för så länge sen, och i det så ingick en programpunkt med diskussioner mellan olika grupper och en paneldebatt också mellan de olika ombudsmännen, detta har filmats och sänt i 24:an, så det finns på video. Så att det där, det kan möjligen vara en källa för er att gå till. Där diskuterades just till exempel den här de här formerna, jag är inte säker på att ordet intersektionalitet användes, men just, det var en argumentation just mellan Claes Borgström och Hans Ytterberg, Clas Borgström och Katri Linna, DO, om synsättet på hur de olika diskrimineringsgrunderna kan befrukta varandra. Där tror jag att det är lite tydligare än vad det är i, i våra skriftliga yttranden. Men det är ytterligare en, så att säga, källa som går att analysera för er.

F: Jättebra.

J: Det är bra.

J: Jag tror att vi är klara.

F: Ja.

J: Den här intervjun blir lite mer bara som, ett...

G: ... ett bekräftande?

J: Precis, bakgrund av vårt egentliga material.

G. Tycker ni att det verkar konsistent då?

F: Ja.

J: Ja, någorlunda.

F: Ja, men det är intressant att ni skiljer er åt, liksom att JämO är den som sticker ut, inte så konstigt kanske [... otydligt]

G: Men har ni intervjuat JämO?

F: Nej de har inte tid innan jul.

G: Näha

J: Vi har en väldigt stressad tidsplan för uppsatskrivandet, men vi kommer antagligen föröka prata med de andra...

G: Jo, det kan ju jag också säga, det är ju inte normalt att vi tar emot studenter på två dagar varsel före jul. Det är det ju, men jag tyckte att...

J: Men vi är väldigt tacksamma!

F: Vi hoppas på en telefonintervju i alla fall.

J: Ni har fått chans att säga någonting till oss här. Ni får se det som en fördel.

G: Ja, vi gör det. Så ser vi gärna att ni skickar uppsatsen förstås.

J: Jadå, självklart.

J: Tack så jättemycket.

F: Tack, tack.

G: Varsågod.

[skrap, skrap, spelaren stängs av]

10. Bilaga 2

Transkribering av möte med Anders Bergstrand, utredare på DO, 20/12 2006

A = Anders Bergstrand

J = Jenny Cullemo

F = Fanny Adebrink

[skrap, skrap, inspelningen börjar, otydligt mummel]

J: ...ombudsmännens olika argumentation, som ju, som du vet skiljer sig åt.

A : [...otydligt ord] ni har läst vårt remissvar förstår jag...

F: Ja.

A : Bra

J: Det här är egentligen som en...

A : komplettering...

J: Precis

[...otydligt]

J: Du kan börja fråga, med att, om du bara kan säga vad du heter och vad du gör.

A : Jag heter Ander Bergstrand och jag har jobbat här på DO nu i 6 år, som jurist och utredare och med lite olika saker.

J: Mm, bra.

F: Vilka skäl ser ni som de tyngsta argumenten för en sammanslagning?

A : Egentligen är det, tycker vi, helt enkelt att människorrätten är en och odelbar får [...otydligt], det finns ingen mänsklig rättighet som är mer värd en någon annan, alla mänskliga rättigheter förtjänar samma skydd. Så är det [...otydligt]

J: Hur ser ni på begreppet intersektionalitet, i den här frågan, just sammanslagningen [...otydligt]?

A : Det är ett svårt begrepp överhuvudtaget, vi har inte tagit upp det i vårt, i vårt remissvar, men vi ser ju ganska ofta att människor blir diskriminerade på ett antal olika grunder, det är någonting som man kan hantera bättre naturligtvis i en samlad organisation.

F: Eh, kan ni se någon vikt i JämOs argument mot en sammanslagning?

A : Eh, alltså jag tycker, efter att ha sett hur det ser ut i USA, att det är helt nonsens. Det är, vad heter det, vita kvinnors överklassnöje att syssla med jämställdhet om man resonerar som JämO gör. Det är ett personligt yttrande, men det står jag för.

F: Han påstår också att, att ni håller på med minoritetsdiskriminering, medan han håller på med majoritets....

A : Det vet han ju också att det är nonsens. Det är ju inte så, alla har en etnisk läggning, alla har en sexuell läggning och alla kan få funktionshinder, alla har ålder, vilket också är diskrimineringsgrund som kommer [...otydligt]

F: Varför tycker ni just att DO, HomO, JämO och HO ska slås ihop, skulle man kunna tänkt sig en annan lösning?

A : Man kan tänka sig ett antal olika lösningar, du har nederländska där de har tolv diskrimineringsgrunder och en organisation, Storbritannien slår man ju nu, med motstånd ifrån [...otydligt], slår man ju samman deras kommission. Alltså jag tycker att man skulle kunna göra en människorättsorganisation, som ett alternativ [...otydligt]. Sedan har vi ett antal internationella konventioner vi måste leva upp till, vi måste kunna säga att vi, att vår rättighet som ombudsman är skyddad i lag, måste kunna säga att det går att driva enskilda ärenden. Vi måste också kunna driva ärenden mot staten så att säga, eh, som stat, vilket vi idag har en viss svaghet. Vi kan driva ärenden mot staten som regering eller mot riksdagen, men vi kan inte driva ärenden mot staten som stat.

J: När det handlar om sammanslagningen, är det dom rent administrativa, effektiva, argumenten viktigaste eller är det främst de ideologiska om man nu vill kalla dom det...

A : Jag tycker att det är de ideologiska som är dom som är viktigast. Sedan kommer vi säkert att bli hemskt mycket duktigare och jag tror att det är viktigare att komma ihåg att, att det finns några [...otydligt] stora tillsyn, lite andra olika organisationer som ska ha tillsyn på olika sätt, så att, det här är egentligen då är det viktigt att, lägga resurserna på att jobba och inte på att administrera.

J: Några fler frågor?

F: Nej inte direkt. DO är ju den enda organisationen, eller ombudsmannen för en sammanslagningen som explicit, liksom, tar upp intersektionalitet...

A : Mmmm

F: ... varför tror du inte att HomO och HO gör det på samma sätt? Tror ni att ni tycker det är viktigare än dom eller?

A : Det kanske helt enkelt är så att vi har sett mer av det, vi har ju haft mål där vi då har stämt på fler olika grunder, mål där vi har stämt kön som en ytterligare grund [...otydligt] Det är vi som har de stora mängderna. Det kanske är vi som ser bilden tydligast på det sättet.

F: Tycker ni några diskrimineringsgrunder samverkar i större grad än andra?

A : Eh, ta det väldigt tydliga exemplet med de somaliska kvinnorna som bär slöja, är de könsdiskriminerade, är de könsdiskriminerade eller är de etniskt diskriminerade? [...otydligt] Det finns en tjej också som är aktiv i, i gay rörelsen, som förutom att hon då är lesbisk, så är hon gravt funktionshindrad och invandrare och, och kvinna [...otydligt] alla grunderna så att säga. [...otydligt] Hon finns faktiskt i verkligheten. .

F: Har du någonting annat?

J: Nej, jag tror att det är bra så, bara lite [...otydligt mummel, skrap, skrap, inspelningen stängs av].

11. Bilaga 3

Transkribering av telefonintervju med Kerstin Jansson utredare och utbildare på HO, 07.01.09

K: Kerstin Jansson

J: Jenny Cullemo

[Jenny har Kerstin Jansson på tråden, och efter att ha frågat om en inspelning är okej sätts inspelningen igång]

J: Hallå?

K: Ja

J: Så, den första frågan lyder: Vilka är era uttalade argument för en sammanslagning?

K: Nämen det var väl framförallt att, att det blir enklare för den enskilde. Att man kan vända sig till så här en, en instans när det gäller diskrimineringen, men också att man, så att säga samordnar kompetensen. Vi ser ju redan nu att det är mycket beröringspunkter mellan, i vårt arbete.

J: Okej. Vilket av diskrimineringskommitténs argument för en sammanslagning tycker ni är mest aktuellt? Är det det du precis har sagt eller är det någonting annat?

K: Nej, jag skulle nog vilja säga att det är det som är det viktigaste.

J: Okej. När vi läste ert särskilda yttrande och ert remissvar så hade vi väldigt svårt att hitta ett, just det uttalade argumentet, och vi undrar bara varför det inte står tydligare..

K: Fast det handlar nog om en, att man måste prioritera när man skriver själva remissvaret, att eftersom, jag menar vi hade liksom inga synpunkter där som, som direkt motsa vad utredningen kom fram till...

J: Okej

K: ... så, när man går igenom vad man ska skriva, så får man ju fokusera på det där man tycker någonting annorlunda än kommittén. Här vill vi ändra då så att säga..

J: Okej

K: ... eller någonting där man tycker att det här har inte kommittén lyft fram tillräckligt, eller det här betyder extra mycket för oss.

J: Okej. Hur kommer det sig ni har ändrat uppfattning kring sammanslagningen sedan SOU 1999:73, Handikappombudsmannen framtida förutsättningar, där ni var,

Handikappombudsmannen var rädd för att handikappfrågorna skulle hamna i skymundan och att specialistkunskap skulle gå förlorad vid en sammanslagning?

K: Mmm, men det handlar nog om erfarenheten under de här sex, sju, vad blir det, sju åren nästan, sju åren ja, att då, när det här första förslaget kom –99, det var ju i samma veva som de första diskrimineringslagarna kom, och då handlade det bara om diskriminering på arbetsmarknadsområdet, det var liksom de enda lagarna. Men nu har ju arbetet med diskriminering vidgats. Vi har fler lagar, den nya lagen kommer att omfatta i stort sätt alla samhällsområden och då ökar också beröringspunkterna. Sen handlar det väl också om att vi har hittat bättre samarbetsformer i och med det då, att de här lagarna har förändrats, sen är det jätte viktigt i den här omorganisationen att man bevakar att kompetensen finns för alla diskrimineringsgrunderna naturligtvis.

J: Ja, tack så mycket, det var de frågorna jag hade, egentligen.

K: Just det, för du frågade förut om det här med intersektionalitet och så, men det hade ni fått svar på eller?

J: Ja, eller det får du jätte gärna upprepa i så fall..

K: Ja, för egentligen hänger det ju ihop med det här som jag har sagt också, jamen, att ibland så är det oklart för vilken grund det egentligen, diskrimineringen sker för. Är det för att jag är kvinna eller är det för att jag är funktionshindrad? Oftast är det kanske en kombination utav det, då är det ju också en fördel med den här sammanslagningen, att man sitter tillsammans så att säga...

J: Precis.

K: ... en bredare kompetens.

J: Ja, tack så jätte mycket!

K: Varsågod!

J: Ja, hej

[Skrap, skrap, inspelningen och telefonsamtalet slutar]

12. Bilaga 4

Mail från Mikaela Robsahm på F! info, mottaget 06.12.15

Hej hej,

vi har redan i våras tagit ställning i frågan i vårt politiska program, där vi skriver att det är viktigt att vi har en egen minister och eget departement för jämställdhetsfrågorna:

http://www.feministisktinitiativ.se/for_en_feministisk_politik.php#a

Även om vi har ett intersektionellt perspektiv i vår politik så ser vi en fara med att lägga ihop myndigheter som sysslar med diskriminering och jämställdhet till en. Det arbete som de andra myndigheterna utöver JämO bedriver, bygger ju på att samhället diskriminerar och pekar ut minoriteter och sätter sig över vissa grupper pga en syn på minoritet resp majoritet, och med en syn på vilkas intressen som skall höras och synas osv.

I fråga om jämställdhet så blir ju detta farligt, eftersom synen på att kvinnors perspektiv är någon form av minoritet att ta hänsyn till, eller ett perspektiv som man också måste ha med sig i tanken liksom länge funnits inom politiken. Detta bildar en illussion av att kvinnor är en minoritet i samhället eller ett särintresse i förhållande till någon form av bred massa, och detta måste brytas. Genom att ha en egen minister och eget dep så skulle man motverka detta, en sammanslagning av alla myndigheterna går åt precis motsatt riktning.

Här har Gudrun Schyman skrivit lite om saken:

<http://www.feministisktinitiativ.se/artiklar.php?show=415>

<http://www.feministisktinitiativ.se/artiklar.php?show=419>

Jag har även mejlat till henne för att se om hon finns i Stockholm under de veckor ni anger, i så fall har hon kanske tid att träffa er och samtala mer om vår hållning. Jag återkommer om detta,

vänligen Mikaela Robsahm, F! info